

ILM FAN XABARNOMASI

Ilmiy elektron jurnali

SAID AHMAD HAYOTI VA IJODI. “QORAKO‘Z MAJNUN” ASARINING BADIY TAHLILI.

Shukurova Jasmina

O‘zbekiston- Finlandiya pedagogika intituti

O‘zbek tili va adabiyoti yo‘nalishi

2-kurs talabasi

Hammualiflar: Saibnazarova Sabina, Uzoqova Gulira‘no, O‘sarova Laylo

Anotatsiya: Mazkur maqola XX asr o‘zbek adabiyotining nomoyondalaridan biri Said Ahmad hayoti va ijodiga, hamda uning o‘ziga hos mazmunga ega “Qorako‘z majnun” asarining badiy tahliliga qaratilgan.

Kalit so‘zlar: Saodat aya, usta Turob, Qumri, vafodor it, Qorako‘z majnun, Bo‘rixon.

Said Ahmad hayoti va ijodi.

Said Ahmad O‘zbekistonning mashhur yozuvchilaridan biri bo‘lib, adabiy faoliyatini 1920-yildan boshlagan. U asosan dramatik va prozaik asarlarni yozgan.

-Said Ahmad 1903- yil Toshkentda tug‘ilgan.

-O‘zbek xalqining urf- odatlari, tarixi va madaniyatiga katta e‘tibor qaratgan.

-20-yillarda qiyin sharoitlarda o‘zining faoliyatini boshladi va 1930-yildan boshlab taniqli yozuvchi bo‘lib tanildi.

Uning asarlarida O‘zbekistonning o‘ziga hosligi, ijtimoiy hayoti va insoniy munosabatlari tasvirlangan.

Uning dramalarida insonlarning ichki to‘qnashuvlari va ruhiy holatlari, shuningdek, tarixiy voqealar muhokama qilinadi.

Said Ahmadning ijodi o‘zbek adabiyotida muhim o‘rin tutadi va u o‘zining noyob uslubi bilan tanilgan. Adabiy merosi bugungi kunda ham o‘rganilmoqda.

U o‘zining asarlarida inson psixologiyasi, hayotning murakkabligi va ijtimoiy muamolarni o‘rganishga katta e‘tibor qaratdi.

Asarlari:

Said Ahmadning ijodi ko‘plab janrlarda rivojlanib , u roman, hikoya, pyesa va esselar yozgan.

Said Ahmad ijodi o‘zbek adabiyotida muhim o‘rin tutadi va ko‘plab adabiyotshunoslar tomonidan o‘rganilgan. U nafaqat yozuvchi sifatida, balki pedagog ijtimoiy faollik bilan ham mashhur. Uning asarlari zamonaviy ijtimoiy muamolarni aks ettirishi va o‘quvchilarni o‘ylantirishi bilan e‘tirof etiladi.

Said Ahmadning ijodi O'zbek adabiyotida noyob o'rin tutadi va uning asarlari o'qishga, o'zbek madaniyati va adabiyotini yaxshiroq tushunishga yordam beradi.

Said Ahmad o'z asarlarida bir qator badiiy uslublardan foydalanadi. **Tasviriylik, sahna ko'rinmalar, sinvolizim** uslublardan foydalangan.

“Qorako' majnun” Said Ahmadning muhim asarlaridan biri bo'lib, u o'zbek adabiyotida o'ziga xos o'rin tutadi. Ushbu asar, sevgi, vafodorlik, qurbonlik va insonning ichki kurashi haqida chuqur fikrlar beradi. Qorako'z sevgi va sadoqat ramzi. Uning obrazida nafaqat go'zallik balki ichki kuch va jasorat mavjud. Adib Qorako'z va Majnun sifatlari orqali insonning ichki nigohini, kurashini va segi hissini simvolik ravishda ifodalaydi. Asar qadimiy va romantik muhitda joylashadi. Tabiyat tasvirlari qahramonlarning hissiyotlarini kuchaytiradi va o'quvchini voqelikga yaqinlashtiradi. Hududiy o'ziga hoslik va madaniy elementlar, asarga yanada rang-baranglikni qo'shadi. Said Ahmad asarida badiiy til va uslubda o'ziga xos metofozalardan, tasvirlardan va obrazli ifodalardan foydalanadi. Bu asarda biz turli xil insonga kuchli tasr ko'rsatadigan voqealarga guvoh bo'lishimiz mumkin. Masalan: Saodat ayaning farzandining bedarak ketganligidagi azobi, yana bir farzandi Qumrining o'z baxtini topa olmayotgani. Har bir sahnada o'quvchini tasviriy va ruhiy ko'rinishlar osonlik bilan ko'z oldiga keltiradi. Shuningdek, diologlar va ichki monologlar, shaxsiy hislar va his-tuyg'ularni kuchli ifodalaydi. Hikoya voqeasi juda murakkab emas. Keksayib qolgan Saodat aya bir necha o'n yillardan beri harbiyga ketib, o'sha o'sha tomonlarda uylanib, bola=chaqali bo'lgan o'g'li Bo'rixonni kutadi. Xudoning bergan kuni sahar namozida uni eslaydi. Saodat aya tabiyatida chin musulima buvilariga xos bu dunyosini xam o'ylashdek muloxazakorlik mujassam. O'g'lining xabarini nebarasi Anvardan eshitgan kampir mulzam bo'ladi adib kampirdagi bu o'zgarishni: burovga so'zini bermaydigan errayimni shoxi sindi, ostona xadlamay uyda muqum o'tirib qoldi, degan tarrzda bayon qildi.

Hikoyaning boshdan oxirigacha yozuvchi Qora ko'zni kampirga doimiy xamroxlikda tasvirilaydi. Vafodor it saodat kampir bilan deyarli bir xil kayfiyatdda xafa bo'lsa xafa, xursand bo'lsa xursand, kampir o'yga chomsa, u xam o'y surgandek bir nafas tinchiydi. Garchan kampirni sog'intirgan bo'lsa xam Bo'ri xon itdan ko'ra Saodat ayaga begonaroqdir.

Hikoyada Saodat kampir vafotidan so'ng yozuvchi xam qora ko'zning ruhiyatini kitobxonlarga anglatish maqsadida o'tkir qalami bilan uning qora ko'zlariga ikki tomchi yoshni chizib qo'ydi. Hikoya oxiridagi Qora ko'z majnunning o'limi o'quvchini mahsun qiladi. Hikoya boshida Qur'onda Karimning “Baqara” surasidan oyat epigrf sifatida keltiriladi

Xulosa o'nida shuni aytish kerakki, hikoyada juda katta mano-mazmun jamlangan. O'zbekona urf -odatlar qadri noloyiq bir farzandning qilmishlarini ko'rsatish orqali ta'kidlanadi. To'g'risi itning vafosi bir o'g'ilning ona ko'nglini vayron qilishga nisbatan yuksak manaviy martabalarda turishi xamma vaqt ulug'vorlik kasb etadi.

Fofdalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Abdullayev. H. So'z sexri. Maqolalar to'plami. –T.. TDPY,2005.
2. Quronov.D. Adabiyotshunoslikka kirish. – Toshkent: Fan, 2007.